

Konuşma Kavramı:

İletişim-dil-düşünce ve konuşma
ilişkisi

Dr. Öğr. Üyesi Özge İŞERİ

2020

Amaç

- Öğrencilerin iletişim-dil-düşünce ve konuşma ilişkisini kurmasını sağlamak

Öğrenim Hedefleri

- Öğrencinin doğru ve güzel konuşmanın birey ve toplum hayatındaki önemini kavraması
- Öğrencinin doğru, güzel ve etkili bir konuşmada diksiyon kurallarına uymanın önemini kavraması
- Öğrencinin konuşmanın unsurlarını belirtebilmesi
- Öğrencinin konuşmada dikkat edilecek hususları açıklayabilmesi

KISA BİR HİKAYE

Ezop, Sisam Adası'nın Kralı Ladmon'un kölesi olmadan önce, çağın tanınmış bilginlerinden Ksantus'un kölesi imiş. Ksantus, bir gün Ezop'a demiş ki: "Çarşıya git, bu akşamki misafirlerime en iyi, en lezzetli yemekleri yapmak için ne gerekiyorsa satın al."

- Ezop, Ksantus'un misafirleri şerefine verdiği ziyafette bütün yemekleri "dil"den yapmış. Ksantus, Ezop'u misafirlerinin önünde azarlamış.. "Nedir bu rezalet? Ben sana en lezzetli, en nefis yemekleri yap, dedim. Sen hepsini dilden yapmışsın."

- Ezop “Evet efendim, en lezzetli yemekleri hep dilden yaptım” demiş. “Çünkü dünyadaki en güzel, en tatlı şey dildir. İnsanlar dilleriyle anlaşır, dilleriyle dua ederler, diğerlerine karşı sevgilerini dille anlatırlar. Dil olmasaydı, insanların hâli ne olurdu?”

- Aradan zaman geçmiş; Ksantus, bu defa pek sevmediği kişilere ziyafet vermek istemiş; ama bu defa Ezop'tan, en kötü yiyecekleri hazırlamasını istemiş. Ezop, bir önceki ziyafet gibi, çorba dahil bütün yiyecekleri dilden yapmış ve efendisi azarlamadan kulağına fısıldamış.

“Dünyadaki en acı, en çirkin, en kötü şey dildir. İnsanları, birbirine düşüren, kavga ettiren, aralarını açan, savaşlar çıkartan dildir. İnsanın başına gelen pek çok felaketin sebebi, dildir.”

EZOP

- Konuşma ile ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalarda ya konuşma eğitimi ya da güzel konuşma (diksiyon) üzerinde durulmuştur; ancak güzel konuşmayı konuşma eğitiminden ayırmak mümkün değildir.

- Güzel konuşma bilgisine ve becerisine sahip olmayan bir kişinin aldığı konuşma eğitiminden tam olarak faydalanması söz konusu olmayacaktır.

Güzel konuşan ya da güzel konuşmayı bilen kişi
?

Güzel konuşan ya da güzel konuşmayı bilen bir kişi

- Türkçenin bütün seslerini tanımalı ve bunları doğru seslendirmeyi bilmelidir.
- Sahip olduğu ses bilgisini etkili biçimde kullanabilmelidir.
- Türkçenin şekil ve cümle yapısına uygun akıcı ve anlaşılır konuşabilmelidir.

- Jest ve mimiklerle ifade edilen beden dilini etkili bir şekilde kullanabilmelidir.
- Küçük veya büyük kitleler karşısında konuşurken heyecanını denetlemesini bilmelidir.
- Son olarak yukarıda bahsi geçen özellikleri edinerek kişi, kendisini etkili bir şekilde anlatabilmelidir.

Konuşma Sanatı (Diksiyon) ?

- İnsanın düşünce ve duygularını çevresine aktarmada kullandığı iletişim aracına konuşma denir

Konuşma;

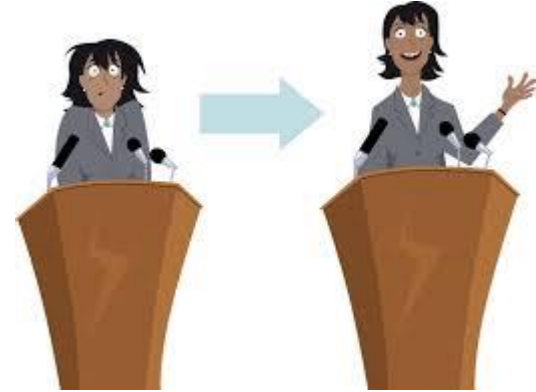
1. Konuşmak işi.
2. Görüşme, danışma, müzakere.
3. Dinleyicilere bilim, sanat edebiyat vb. konularda bilgi vermek için yapılan söyleşi, konferans (TDK, 1212b).

- Konuşma eğitimi bu üç tanımı içine alan bir eğitimidir.
- Konuşma eğitimi almış bir kişi kullandığı dille konuşmak işini yapabilen, yaşadığı sosyal çevrede insanlarla görüşebilen, danışabilen ve müzakere edebilen kişidir.

- Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat yani uzmanı olduğu alanda konuşma işini yapabilen ve bunun sonucunda insanları ikna edebilen kişi ise konuşma eğitimi ve becerisine tam olarak sahip olan kişidir

Yani konuşma, üç aşamalıdır.

- Birincisi bir bebeğin konuşmayı öğrenmesiyle örneklendirilebilecek olan konuşma; ikincisi kişinin içinde yaşadığı sosyal çevresine (aile, akraba, arkadaş, iş vs) kendisini ifade edebilmek için yaptığı konuşmalar; üçüncüsü ise uzman olduğu alanda dinleyicilere yaptığı konuşmalardır.

Güzel konuşmak ise bir sanattır.

- Güzel konuşma becerisini edinmiş kişiler, çevrelerindeki insanları kısa sürede etkileme, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilme ve böylece karşılarındaki insanlar tarafından kabul edilme gücüne sahiptirler

- Hatta öyle ki bu insanlar dost sohbetlerinin yegâne aranan isimleridirler.
- Girdikleri ortamda onlar konuşurken insanlar etraflarında bulunmak, onları merkeze almak isterler.

Güzel konuşmak hem özel hayatta hem de iş hayatında kendini kabul ettirmenin ve başarının sırrıdır

?

İş hayatında başarılı olabilmek için kişinin kısa sürede kendisini karşısındakine tanıtmaya, işiyle ilgili bilgisini ve becerisini göstermeye yetkin olması gerekir ki bu da konuşma becerisiyle yakından ilgilidir.

Özel hayatta da mutluluğu yakalayabilmenin, aileyle arkadaşlarla iletişim kurabilmenin yolu güzel konuşmaktan geçer.

Güzel Konuşmanın Önemi

Başka?

- Sosyal bir varlık olan insan, küçük veya büyük ama mutlaka bir topluluk karşısında konuşma gereksinimi duyar.
- Bugün içinde yaşanan toplum düzeninde her insana konuşma hakkı verilmektedir.
- Bu sebeple güzel konuşma çalışmaları toplum içinde yaşayan her birey için faydalıdır

- Ayrıca günümüzde artan eğitim olanakları sayesinde insanlar eğitim alma fırsatına daha çok sahip olmakta, bu eğitimler sonucu kazandıkları bilgileri toplumla paylaşma ihtiyacı duymaktadırlar.
- Bu paylaşım için düzenlenen çalıştay, konferans, bilgi şöleni (sempozyum) gibi bilim faaliyetleri de güzel konuşma becerisini gerektirir.

Güzel konuşan kimdir?

- Yüksek sesle konuşan?
- Çok okuyan mı?
- Ses tonunu iyi kullanan mı?
- Vb...

Nitelikli Bir Konuşmada Bulunması Gerekenler

1. Nitelikli bir konuşma dinleme becerisiyle ilintilidir.

- İyî konuşabilmek iyî dinlemekle mümkündür. Mevlana “Mesnevi”ye “Bişnev!” yani “Dinle!” diye başlar. Birçok insan karşısındaki, pek çok sebepten dinlemez. Kişî konuştuklarının karşısındakiler tarafından kabul edilmesini sağlamak için öncelikle onların kendisinden beklentilerini ve ihtiyaçlarını bilmelidir. Bu da karşısındaki dinlemekle olur.

2. Nitelikli bir konuşma bir amaç için yapılır

İnsanın yaptığı her şey bir amaç içindir.

Bu durum yapılan herhangi bir konuşma için de geçerlidir.

Konuşmada konusu ne olursa olsun bir amaç vardır.

Amaç dinleyeni ikna etme, anlatılanlara inandırma isteği olabilir.

Amaç belirlemeden yapılan bir işte başarı sağlamak pek mümkün değildir.

Bu nedenle nitelikli bir konuşmanın vazgeçilmezi de amacın kesin olarak belirlenmesidir.

3. Nitelikli bir konuşma planlı olmalıdır

- Hazırlıksız konuşma yapılıyor bile olsa akılda konuşulacak konuyla ilgili ana hatlarıyla bir plan oluşturulmalıdır.
- Konuşma bu plana göre daldan dala atlamadan sürdürülürse konuda bütünlük, anlatılmak istenilen her hususun uygulanması da sağlanmış olur.

4. Nitelikli bir konuşmanın konusu dinleyen ve konuşan için önemli olmalıdır.

Yapılacak konuşmanın konusu dinleyen ve konuşan için önem arz etmelidir.

Kişilerin konulara karşı duydukları ilgi ve konunun kişi için önem derecesi ise pragmatist yaklaşımla ilişkilidir.

Günümüz insanı iş veya özel hayatında kendisine fayda getirmeyecek herhangi bir şeyle zamanını harcamayı önemsiz bulmaktadır.

Bu 20. yy insanının faydacı (pragmatist) bakış açısının bir sonucudur.

Her şeyin hızlı bir şekilde yaşandığı ve çabuk tüketildiği günümüz toplumunda kişi kendisine fayda getirmeyecek şeylere önem vermiyor diye de yargılanmamalıdır.

5. Nitelikli bir konuşmada konuşmacı konusuna hâkim olmalıdır.

- Gerek karşılıklı konuşmalarda gerekse topluluk önünde yapılan konuşmalarda konuşmanın konusu hakkında ne kadar çok ve derinlemesine bilgiye sahip olunursa dinleyicilerin üzerindeki etki o derece artar. Konusuna hâkim bir insan kendisine güveneceğinden konuşma esnasında daha rahat davranır ve bu rahatlık dinleyiciye de yansır.

6. Nitelikli bir konuşma bilgi birikimi gerektirir.

- Anlatmak, bilmekle mümkündür.
- Kişinin sahip olduğu bilgi ve kültür birikimi ne kadar fazla olursa konuşması da o kadar zengin olur.
- Bu sebeple bol bol kitap okumalı, araştırma yapmalı, ilgi alanları geliştirilmelidir.

7. Nitelikli bir konuşma doğru ve kesin bilgilerle oluşturulmalıdır.

- Konuşmacı, yapacağı konuşmasında bilgilerini doğru ve kesin kaynaklardan edinmeli, dinleyicilerin aklında soru işareti oluşmasını engellemelidir.
- Anlatılan konunun doğruluğu hakkında kaynak gösterilmesi konuşmacının inandırıcılığını ve etkililiğini artıracaktır.

8. Nitelikli bir konuşma hem konuşmacı hem de dinleyiciler için ilgi çekici olmalıdır.

- Konuşmacı için ilgi çekici olmayan bir konu hakkında konuşma yapmak ne denli zorsa, dinleyici için de bu konuyu dinlemeye çalışmak o denli zordur.
- Bu sebeple dinleyici kitlesini göz önüne alarak onların ilgilerini çekebilecek konularda konuşma yapmaya çalışılmalıdır.

- Örneğin ilköğretim ikinci kademe seviyesindeki öğrencilere Türkiye'nin içinde bulunduğu durum hakkında konuşmak onların ilgisini çekmeyecektir. Burada önemli nokta hitap edilecek dinleyici kitlelerinin seviyesini belirlemek olmalıdır.

9. Nitelikli bir konuşma gereksiz detaylardan arındırılmalıdır.

- Dinleyen asıl anlatılacak mesele dışındaki gereksiz detaylarla sıkılırsa, konuşmacı ne kadar çok bilgi verirse versin, konuşma amacına ulaşamaz.
- Çünkü bu konuşmadan ayrıntılar sebebiyle sıkılan dinleyici esas meselenin farkına varamadan konudan kopar.

10. Nitelikli bir konuşmaya dikkat çekici bir girişle başlanmalıdır.

Konuşmaya kısa bir hikâye, fıkra, anı vb. ile başlamak hem de konuşmacıyı rahatlatır ve hazırlar.

Konuşmanın başlangıcında metinden okunan konuşmalar yerine konuşmacının yaşadığı bir durumu ya da değişik bir hikâyeyi paylaşması dinleyenleri konuya daha çok bağlar.

Dikkat edilirse bütün ünlü hatiplerin konuşmalarında buna özen gösterdikleri fark edilecektir.

Hatta konuşmalarda atasözü, deyim, özdeyiş, mani, şiir vs. gibi dil unsurlarını eklemek de tercih edilmelidir.

11. Nitelikli bir konuşmada muğlâk ifadeler kullanılmamalıdır.

- Konuşmacı üzerinde konuştuğu konuya hâkim değilse bahsettiği konuda kullandığı belirsiz ifadeler dinleyene güven vermeyecektir.
- Bu muğlâk ifadeler konuşmanın inandırıcılığını yitirdiğinden dinleyenin ilgisinin azalmasına ya da yok olmasına sebep olur.

12. Nitelikli bir konuşmada konuşmacı sesini, jest ve mimiklerini iyi kullanmalıdır.

- Bir konuşmada ses tonu etkili kullanılmaz ve beden diline başvurulmazsa konuşma canlılığını yitirir.
- Konuşmanın nitelikli olabilmesi için konuşmacı konuşmanın içerik ve türüne göre sesini yönetebilmeli, beden dilini, duruşunu, jest ve mimiklerini ayarlamalıdır.
- Duygusuz ve ruhsuz yapılan konuşmalarda konuşma başarıya ulaşamaz.

13. Nitelikli bir konuşmada akıcı, içten, duru, özgün söyleyiş tarzı seçilmelidir.

14. Nitelikli bir konuşma doğru yöntemle başarıya ulaşır. ?

Konuşmanın konusunu ve içeriğini en uygun ve etkili şekilde dinleyiciye sunmada gerekenlerden biri de konuşmanın yöntemini belirlemektir.

Kullanılan konuşma yöntemi, bilgiyi dinleyiciye kavratabilmelidir.

Konuşmalarda genellikle ezberleme yöntemi, doğruyu bulma (Sokrat) yöntemi, soru yanıt yöntemi, Aristo yöntemi, anlatım yöntemi, sorun çözme yöntemi, gösteri (demonstrasyon) yöntemi gibi yöntemler kullanılmaktadır

- Hikâye ya da masal anlatılacaksa ezber yönteminin faydaları görülür
- Karşımızdakine soru sormak bir ustalık işidir. Konuşmacı soru sorma ustalığını edinmişse anlatılanların dinleyiciler tarafından akılda canlandırılması ya da doğru cevabın bulunması sırasında konuşmaya katılma, doğruyu bulma yöntemi ile yaptırılabilir

- Bu yöntemi soru yanıt yönteminden ayıran en önemli özellik, doğruların dinleyiciye buldurulması için soruların sorulmasıdır.

Aristo, “Sözler belirli nesnelere anlatan sembolik işaretlerdir” demektedir

- Konuşmada Aristo yöntemi kullanıldığında önceki bilgileri hatırlama, sonraki konuyla ilişki kurma, benzerlik ve çağrışımlardan yararlanma, konular arası bağlantı kurma ve dinleyiciyi aktif duruma geçirme daha kolay hale gelecektir.

“Konuş ki seni görebileyim.”

Hamann

TEŞEKKÜRLER!